

JuniBevægelsens formand Hanne Dahl i RÆSON:

Tag magten tilbage – eller sæt kommissionen på valg

Enten kan man vælge at sige at Kommissionen i fremtiden udelukkende skal være et embedsværk, og at al ny EU-lov skal udgå fra de nationale parlamenter. Eller også kan man indføre direkte valg til Kommissionen i de enkelte lande. På den måde ville kommissærerne blive ansvarlige i forhold til vælgerne - de ville få et meget tiltrængt mandat fra vælgerne i deres hjemlande. Følger man denne vej vil vi for første gang som borgere i EU-landene have mulighed for at vælge dem der stiller lovforslagene i EU – og dermed give et signal om hvilken retning man synes EU skal tage.

Af Hanne Dahl, formand for Junibevegelsen

ENGANG var det populært i den politiske verden at tale om en 'tredje vej' - en ny retning for politik der skulle kombinere det bedste fra højrefløjen med det bedste fra venstrefløjen, en blanding af markeds mekanismer og social sikkerhed. Ideen var egentlig ikke så dårlig - nemlig at hvis man vil skabe udvikling, er det ikke altid sundt hele tiden at hænge sig i de samme gamle modsætninger eller positioner hele tiden. I dagens Europa er det måske ikke så meget partipolitikken der er i krise, som det er Europapolitikken. Udfordringen er således ikke blot er en national diskussion, men derimod i sandhed noget, der påvirker hele det europæiske samarbejde - såvel som Europas omgivelser. Efter afvisningerne af EU's prestigeprojekt, den ufolkelige forfatning, trænger der i høj grad til en åbning i debatten. Vi kan ikke acceptere, at der udstedes en tænkepause, som reelt ikke skal bruges til noget. Den må bruges til at vi nyformulerer vores krav til fremtidens samarbejde i Europa. Og her er vi alle ansvarlige - Nej-sigere, EU-kritikere og Ja-sigere.

Reklamerne er ikke nok

I mange af debatterne om forfatningen, både herhjemme, i Frankrig, Holland, Luxemburg, Tjekkiet og mange andre steder, har kritikken gået på at forfatningen var en institutionel version af Kejserens nye klæder. Måske det var en dårligt placeret hyldest til H.C. Andersen fra EU-politikerne,

her i 200 års jubilæet for hans fødsel? Mange af de konflikter, der hænger sammen med forfatningen, er ikke nye, men det er som om der skulle et markant brud til, før EU-politikerne vågnede op og erkendte at Unionen ikke er uproblematisk. Længe kørte man videre på den samme gamle smøre, lavede mindre ændringer enkelte steder, og mente at det demokratiske underskud kunne klares med lidt mere magt til EU-parlamentet. Afstemningerne i Frankrig og Holland viste noget andet. Den Europæiske Union er langt fra sine borgere, og det, der skulle øge nærheden og samle EU, har i stedet splittet. Standardsvaret på manglende folkelig opbakning var længe at øge 'informationsbudgetterne', altså at producere flere tegneserier om EU, eller trykke små farverige foldere, der skulle forklare borgerne Unionens lyksaligheder. Samtidigt måtte man sørge for at pumpe EU-støtte i diverse projekter, så borgerne kunne føle at de fik noget økonomisk ud af unionen, og man sørgede for at få placeret det lille blå flag med de gule stjerner overalt. Anti-rygningsreklamer blev sponsoreret af EU, der så til gengæld brugte halvdelen af reklamen på at fortælle at den var sponsoreret af EU. På den måde håbede man at folk ville lære at elske EU, eller i det mindste, at de ikke ville brokke sig, og stille acceptere alt hvad der kom fra EU-systemet.

Realiteterne har som bekendt vist at dette ikke har virket. Selv om mange i EU-systemet sikkert ville ønske sig at det ikke forholdt sig sådan, er der brug for helt andre tiltag. I stedet for at fokusere på at det er borgerne der tager fejl, kunne man i stedet se på hvad det er, der skaber utilfredsheden med EU, såvel som hvad der skaber følelsen af distance. Sagen er, at EU's institutioner ikke just inviterer til folkelig

forståelse eller engagement. Alene at forstå de forskellige afstemningsprocedurer, eller det faktum at dem man kan stemme på, ikke kan fremsætte lovforslag, er en større opgave. Hvis man ønsker sig et folkeligt forankret samarbejde, så skal man derfor snarere se institutionerne som problemet, ikke som løsningen. Kort sagt er der brug for at vi ændrer ved den måde Unionen er indrettet på, således at vi kan få skabt et både effektivt, gennemskueligt og ikke mindst demokratisk samarbejde.

Når det kommer til EU er der måske brug for en fjerde vej. Det, vi har brug for, er at finde en ny måde at få samarbejdet til at fungere på, for den gamle fungerer åbenlyst ikke optimalt. Selv i traditionelt EU-glade lande er befolkningerne delte i spørgsmålet om den nu forkastede EU-forfatning, så noget er tydeligvis galt. Forfatningen blev skrevet med det mål at bringe EU tættere på borgerne, at gøre systemet mere gennemskueligt og ikke mindst at begrænse det demokratiske underskud. De europæiske borgeres dom synes at være klar - forfatningen var ikke det der skulle til, så vi står tilbage med spørgsmålet: "hvad så nu?"

For ofte er samarbejdets form et resultat af tilfældigheder og domme fra EF-domstolen, i stedet for at være en konstruktion baseret på folkenes krav.

Genopfindelsen

For at overkomme disse problemer er det nødvendigt at genopfinde dele af det europæiske samarbejde, så vi kan få det tilpasset den virkelighed vi lever i. Vi må ikke lade os begrænse af, hvordan EU har set ud hidtil, for selv om det har bragt mange gode ting med sig har det bestemt også medført det modsatte, samtidig med at det har fremmedgjort borgerne overfor mange af de styrende organer.

Et revideret EU bør konstrueres ud fra grundige overvejelser om, hvad det rent faktisk er, vi vil med det. Vi bør have en åben debat, om hvad det er, vi ser som så uoverstigelige problemer, at det giver mere mening at løse dem i fællesskab, end nationalt eller lokalt? EU består af nationalstater, der på nogle punkter samarbejder overstatsligt, mens det andre gange sker via forskellige former for

mellemstatslighed. Det er en unik konstruktion - og det må vi erkende. Men for ofte er samarbejdets form et resultat af tilfældigheder og domme fra EF-domstolen, i stedet for at være en konstruktion baseret på folkenes krav. At gøre noget ved det ser jeg faktisk som en af de helt store udfordringer for os, her i det første tiår af det 21. århundrede. At slå sig til tåls med at ændre småting er ikke længere nok. Vi må udvikle en form for samarbejde, der passer til de krav vi har nu - i stedet for de krav, der var for 50 år siden.

En af de vigtigste ting vi skal have ændret på i forhold til det nuværende EU er den manglende parlamentariske kontrol og det manglende demokratiske ansvar. Det, der er brug for, hvis EU skal gøres acceptabelt og forståeligt, er ikke nødvendigvis en overførsel af magt fra medlemslandene til Unionen. Der kan lige så vel være tale om en omfordeling af magt i systemet, således at den tages fra de dele af EU-systemet, der står udenfor demokratisk kontrol. Hvis man bygger samarbejdet på at der hele tiden skal være gives mere magt til Unionen, begår man en klassisk fejl - nemlig at gøre magten til et mål i sig selv. Det må den aldrig blive. Derimod bør der skabes et samarbejde, hvor ingen kan udnytte deres magtpositioner til egen berigelse, eller til at ansatte venner og familie udenom de normale ansættelsesprocedurer. Basalt set bør et europæisk samarbejde bygges på demokratisk kontrol og have sit udgangspunkt i borgerne og medlemslandene, ikke i Unionens institutioner.

Godt nok er det populært at tale om kampene mellem højre og venstre i EU-parlamentet, men de fleste opmærksomme observatører ved godt, at dette ikke er så meget mere end spil for galleriet.

Den fjerde vej

Den nye vej skal passe til samspillet af stater, der på nogle punkter har et overstatsligt samarbejde, men skal på andre punkter tillade forskellighederne. Et EU, der er mere gennemskueligt - og hvor der er reel mulighed for at nogle stater kan have strammere regler end andre. I kampen om hvilken politik der skal laves i EU er højre/venstre ved at være død - den

store kamp står om hvordan vores samfund skal styres, og i hvor høj grad de enkelte stater skal kunne tilpasse deres samfundsindretninger efter lokale behov og ønsker. Godt nok er det populært at tale om kampene mellem højre og venstre i EU-parlamentet, men de fleste opmærksomme observatører ved godt, at dette ikke er så meget mere end spil for galleriet. Beslutninger træffes med konsensus, henover den politiske midte, og typisk med støtte fra både højre og venstre side af EU-parlamentet. Derfor har vi brug for en fjerde vej - en vej, der tænker demokrati og gennemsækelighed ind i det europæiske samarbejde, så vi undgår følelsen af for meget bureaukrati og så vi ikke hele tiden føler, at små lande må vige for de store.

At skabe en langtidsholdbar samarbejdsform for EU er ikke let, men alternativet er bestemt ikke ønskværdigt. En fjerde vej skal gøre det muligt at have parlamentarisk kontrol med alle dele af beslutningsprocessen - og sikre, at systemet ikke er bange for de borgere, det skal tjene.

RÆSON spørger:

1. Betyder din kritik af EUs forsøg på at komme "tættere på borgerne" at de ALLESAMMEN (øge forbrugersikkerhed m.v.) har været forkerte? Mange af tiltagene er i sig selv udmærkede - om end langt fra tilstrækkelige. Men man skal ikke tro at man kan bruge det som en slags 'bestikkelse' til at få borgerne til at værdsætte EU mere. Det er godt at øge forbrugersikkerheden, men det er forkert hvis man tror at letkøbte programmer med flotte ord er nok. Selvfølgelig betyder Det Indre Marked, at EU har en væsentlig rolle at spille, når det kommer til forbrugersikkerhed - men det betyder ikke nødvendigvis at man som borger føler sig "tættere på EU". Faktum er jo at borgerne "holdes ude" fra langt de fleste processer i EU: derfor er det, der skal til, at systemet åbnes op, så der rent faktisk kommer en debat *inden* vedtagelsen - og en debat hvor man siger de samme ting i samtlige lande. Så længe vi ikke kan skifte lovforslagsstillerne ud eller vælge nye, så virker systemet fjernt - og værre endnu, der er ingen rigtig grund til at engagere sig i det, eller bare sætte sig ind i det.

2. Du taler om en intern magt-omfordeling - men hvori præcis skal den bestå? Skal det i fremtiden primært være parlamentet, der tager initiativet til nye love? Man kan vælge forskellige metoder, for det handler om at få beslutningerne tættere på borgerne, og samtidigt sørge for at dem, der

fremsætter lovforslagene, står direkte til ansvar overfor vælgerne. Enten kan man vælge at sige at Kommissionen i fremtiden udelukkende skal være et embedsværk, og at al ny EU-lov skal udgå fra de nationale parlamenter. På den måde ville politikerne skulle stå til ansvar overfor vælgerne - også når det kom til EU-lov. De nationale parlamenter skulle årligt med portefølje ministrene i spidsen fremsætte et katalog over hvor der manglede EU-love.

Eller også kan man vælge at bibeholde EU-kommissionens ret til at fremsætte lovforslag, men så til gengæld indføre direkte valg til Kommissionen i de enkelte lande. På den måde ville kommissærerne blive ansvarlige i forhold til vælgerne - de ville få et meget tiltrængt mandat fra vælgerne i deres hjemlande. Følger man denne vej vil vi for første gang som borgere i EU-landene have mulighed for at vælge dem der stiller lovforslagene i EU - og dermed give et signal om hvilken retning man synes EU skal tage. Kommissionens arbejde ville blive politiseret, og det ville være mere relevant at følge den europæiske politiske debat, fordi man som borger fik direkte indflydelse på, hvem der er med til at styre EU - og ikke mindst, vi ville få begrundelser og debat om lovene.

3. Du taler om et samarbejde, hvor der er plads til fleksibilitet, at nogle lande har strammere lovgivning end andre m.v. Er dette "et EU i flere hastigheder"? I begrebet "et EU i flere hastigheder" ligger der det, at vi til sidst alle skal deltage i alle aspekter af et givent samarbejde, men at nogle kan få lov til at vente med deltagelsen til senere. I stedet mener jeg at det handler om at få skabt et "Europa i flere rum", hvor der åbnes op for at en gruppe lande kan samarbejde på forskellige områder uden at alle behøver være enige. Forskellen består i hvorvidt man blot får en udskydelse, eller om der er en reel frihed til at sige, at der er dele af samarbejdet man ikke vil deltage i (som fx Euroen). Det handler om at vi skal have et opgør med den centralistiske tankegang om at mest muligt skal være ens, en af de store styrker ved EU er mangfoldigheden. Det er den mangfoldighed vi skal blive bedre til at se som en styrke, i stedet for som en svaghed.

Med til et mere fleksibelt samarbejde hører også at man på den måde ville kunne knytte lande tættere til EU, uden at de nødvendigvis skulle være helt med. Når man ser tilbage på øst-udvidelsen, er det også tydeligt hvor meget man kunne have draget fordel af, at EU havde været indstillet på fleksibilitet. På den måde kunne landene være blevet integrerede langsomt i EU. At gå fra at være udenfor EU til at være medlemsland er en kompliceret affære, og

mange lande ville have draget fordel af at optagelsen var sket gradvist.

Alle har i den politiske korrektheds navn talt for Tyrkiets optagelse, men der har været så mange forbehold og krav om ændringer i det Tyrkiske samfund. Der har ikke været nogen reel vilje til at optage Tyrkiet.

4. Forfatningen er bl.a. blevet kritiseret for at være uklar på kompetencefordeling, ikke at beskytte borgerne m.v. (jf. Pelle Christy Geertsens og Simon Espersens artikler i RÆSON). Skal der skrives en ny forfatning, som løser disse opgaver? Og HVIS EU får en sådan "rigtig" forfatning, vil det så ikke i endnu højere grad gøre EU til en "stat"? Forfatningen er uklar på kompetencefordelingen. Den løser ikke de grundlæggende demokratiske problemer der er i EU.

Man kunne løse de formelle problemer ved at lave en Forfatning efter føderal model. Men dette byder også på vanskeligheder. For det første er der problemet med den manglende fælles europæiske offentlighed. Vi mangler også et fælles sprog. Følger man den politiske arbejdsproces i EU, er det meget tydeligt at se, hvor meget der går tabt ved oversættelse. Nerven i det politiske spil mangler alt for ofte. Dette er en væsentlig grund til, at det er så vanskeligt at formidle EU-stof i pressen. Et andet problem ved at give EU-parlamentet magt som et føderalt organ er, at valgdeltagelsen er så lav. EU-parlamentet har ikke noget ordentligt folkeligt mandat. Dette skulle løses førend et føderalt Europa ville være den ideelle løsning på de demokratiske problemer.

Men de to artikler, der i spørgsmålet henvises til, er meget væsentlige. Hvis debatten om Europas fremtid handlede om centralisme kontra decentralisme ville vi have taget et tigerspring. Så ville vi diskutere kernen i et demokrati: Borgernes adgang til at deltage i den politiske proces på så mange områder som muligt. Idealet må være, at vi altid søger at strikke beslutningsgangen sådan sammen, at der bliver mest muligt demokrati på så mange niveauer som muligt.

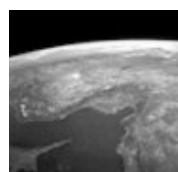
5. Er du enig i beslutningen om at fortsætte optagelsesforhandlingerne med Tyrkiet?

Diskussionen om at fortsætte optagelsesforhandlingerne med Tyrkiet er en skin-diskussion. Det er den efter forløbet om afstemningen om Forfatningen i Frankrig. Frankrig har sagt at et tyrkisk medlemskab ikke er omfattet af Forfatningen. Vi har hele tiden sagt, at vi principielt er tilhængere af Tyrkiets medlemskab af EU, men at de aldrig ville blive det med Forfatningens spilleregler. De store lande i EU ville aldrig acceptere, at Tyrkiet ville få så meget magt, som de vil få efter den måde man skaber et flertal på i Forfatningen.

Hvis man ser på EU-parlamentets debatter om Tyrkiets optagelse, har det været en forfærdelig hyklerisk debat. Alle har i den politiske korrektheds navn talt for Tyrkiets optagelse, men der har været så mange forbehold og krav om ændringer i det Tyrkiske samfund. Der har ikke været nogen reel vilje til at optage Tyrkiet.

Der er store strukturelle vanskeligheder ved at optage Tyrkiet i EU. De meget store områder i Tyrkiet med ekstremt lave indkomster gør, at det er meget vanskeligt at se Tyrkiet optaget efter reglerne om fuldstændig fri bevægelighed indenfor EU. Det der formodentligt ville ske, hvis man gjorde det, ville være at Tyrkiet kom til at lide under "braindrain", idet den højtuddannede arbejdskraft ville søge væk. Det ville være til stor skade for landets udvikling.

Jeg ønsker mig et Europa, hvor der er plads til at meget forskellige lande kan arbejde sammen. Det er muligt at lave et samarbejde, hvor lande med vidt forskellige indkomstforhold kan arbejde sammen. Men det kræver, at alle ikke skal være med til alt. Det kræver at vi nøje definerer på hvilke politiske områder det er, at vi alle skal stå last og brast. Og hvilke områder hvor der må være fleksibilitet. På den måde kan vi få skabt et dynamisk Europa, hvor forskellene befrugter samarbejdet, i stedet for det samarbejde vi har i dag, hvor de opfattes som en hæmsko.

Hanne Dahl (f.1970) er formand for JuniBevægelsen og Jens-Peter Bondes suppleant til EU-parlamentet. Uddannet i teologi fra Århus Universitet; i 7 år ansat som frimenighedspræst i Nordjylland og for tiden ansat i EU-parlamentet. Desuden medlem af det Radikale Venstre.